

OBSERVATOR CULTURAL —

de-clic(k)/atelier deschis. Miklós Onucsán sau materia care (se) scrie

June 3, 2016
By Bogdan Ghiu

de-clic(k)/atelier deschis. Miklós Onucsán sau materia care (se) scrie

03-06-2016 Nr. 825 Bogdan GHIU Rubrici 0 Comentarii

 Tipărește pagina

Recomandă articolul

Un paradox de care tocmai cei care nu-l merită au parte face ca unul dintre cei mai consistenți și mai consecvenți artiști români actuali să fie și unul dintre cei mai scumpi la vedere, atunci când catadicsesc, parcă, să ni se arate, ei neputând beneficia decât de un interval meschin, fulgerător, de timp. Este cazul expoziției *Mo(nu)ments* a lui Miklós Onucsán, organizată iarna trecută de Galeria Magma, din Sfântu Gheorghe, asupra căreia, tocmai de aceea – în contratimp, ca mod de manifestare a artistului însuși – se impune să revenim.

Dintotdeauna, de la *Ceasurile de ulei* din 1977 pînă la *Măsurătorile neterminate* începute în 2014, să zicem, gestul artistic al lui Miklós Onucsán mi-a apărut asemenea celebrului zîmbet-rînjat al Motanului Cheshire, din *Alice în Țara Minunilor*, care dispare cu umor în lucruri, după ce le va fi pus în stare de exprimare, făcîndu-le să scrie unele pe altele, să se între-întîpărească. Dacă avem în vedere că pentru Jacques Derrida, „urma” este o urmă a capacității „materiei vii” de a scrie, scrierea, „scriitura”, „semiopoieza” fiind, ca atare, coextensivă vieții, Viața însăși (viul scrie, Viața e Scris), putem începe să măsurăm anvergura mizelor pe care, hîtru, *comme de rien n'était*, le declanșează „instalațiile de procese” ale lui Miklós Onucsán.

Umor alchimic, am putea spune, sau oricum străveche, atemporală înțelepciune orientală rezumativă, ajunsă la stilizarea gestuală, posturală deplină (ca un pas coregrafic, dar un singur pas). Onucsán învie pietrele scriind pe ele sau dă viață umilelor, invizibilelor pete de ulei măsurîndu-le discret. Altfel spus, îndrăznește să facă materia reputat inanimată, ba chiar reziduală, „spurcată”, să scrie, ne-o arată scriind(u-se) *ca și cum ar fi vie*, animal-umană.

„Extindere a domeniului” scrierii, așadar. Dar dacă artistul pune, așadar, materia umilă, industrială, reziduală, respinsă de om (aceleași pete de ulei sau cenușa – niște resturi, niște deșeuri: dar nu tocmai *restul* e ceea ce *rămâne?*) să scrie, să semnifice, adică să interacționeze „societal” (dându-ne, în felul acesta, o lecție, oferindu-ne o machetă „neînsoțită” de democrație: nu putem „face sens”, crea semnificație decât împreună, unii cu alții, unii pe alții), este și pentru că urma, ca urmă de viață, este evanescentă, vulnerabilă, putînd fi oriîcînd ștersă, distrusă. Ține de însăși esența (fără de esență) a urmei, deci a viului, spune (prin memoria mea) Derrida, să poată fi ștersă, faptul de a putea fi ștersă determină finitudinea și fragilitatea urmei. Adică caracterul ei fundamental artistic și determinant uman.

Miklós Onucsán surprinde sau pune materia în starea de a arăta ea însăși, prin sine, în mod imanent, ca atare, că scrisul-viață, viul-semn, deșeurile materiei industriale produse fac parte din același „lanț al Ființei”, neîntrerupt, cu arta. Și tocmai în asta constau umorul și înțelepciunea aproape zen ale lui Miklós Onucsán.

Printre cele mai recente lucrări ale artistului figurează un video care documentează performance-ul care a marcat deschiderea expoziției de la Magma: dezvelirea unei plăci comemorative din marmură pe care stă gravat avertismentul „Atenție! Cade tencuiala”, așa cum putem vedea la tot pasul prin marile orașe ale României, artistul consfințind, monumentalizînd, eternizînd astfel decrepitudinea și ruina: marmură pe și despre ruină! Sau, invers, în *Posteritatea recunosătoare*, acțiune fotografiată din 1998, niște oi lingînd, natural, o bucată de sare inscripționată chiar cu titlul, cu acest nume, textul dispărînd și metabolizîndu-se vital, făcîndu-se hrană: transsubstanțindu-ne nonsacrificial, ce mai! Sau căpița ca mormînt-monument al ierbii, printre morminte de oameni marcate cu piatră gravată, din *Aici zace iarba* (2008): cine să se gîndească la moartea ierbii ca la moartea omului, egalizîndu-le cosmic, dacă nu artistul, dar fără dramatism, nepatetic, ci cu umorul exact, condensat civilizațional, al unei metasemnalări suprasedimentale de tip ready-made, un ready-made însă al vieții care se monumentalizează mormîntal și produce „retenții” memoriale, adică se scrie, tocmai pentru că trece atît de repede, uscîndu-se poate mai rapid decît o pată de ulei.

Miklós Onucsán inovează masiv și decisiv și la un alt nivel, mai puțin eclatant: dînd nume noi artei. Ca orice artist grav, de altitudine și de amplitudine, el lucrează direct cu arta, o redefinește și semnaleză punctele extrem de fine din care aceasta ar putea fi extinsă, extinzîndu-ne umanitatea. Căci să ne uităm puțin cu atenție acolo unde nu ne prea uităm, de obicei, adică în aceeași zonă „tehnică”, umil-periferică, a restului pe care gestul lui Miklós Onucsán, în general, o centralizează. Să ne uităm puțin cu atenție la etichetele lucrărilor, adică la felul în care artistul își descrie, își numește „tehnic” lucrările, și vom întîlni termeni noi și neașteptați precum *proces* sau *partitură*, adăugîndu-se celor deja cunoscuți, clasicizați, de *instalație* sau de *acțiune*. Artistul, în viziunea post-Fluxus a lui Miklós Onucsán, organizează *procese* în imanența cărora intervine atît cît să le facă pe acestea să apară și să se „spună”, să „vorbească” de la sine, re-marcîndu-le „scriitura”, ceea ce realizează el, conceptual, fiind o *partitură* pe care, asemenea unui muzician sau unui dramaturg, o dă spre interpretare, spre re-scriere.

Prin astfel de gesturi minore, dar de o halucinantă precizie tehnic-ontologică, prin astfel de intervenții minuscule, artistul face materia cu adevărat cea mai umilă, aceea industrial-reziduală, să vorbească, să scrie, unificînd imanent pînă și inanimatul sub semnul artei ca producție de sens fragil, finit.

[Source](#)